

ETKİNLİK 1: Yüzey Anlam

Ana fikir veya yardımcı fikir sorularında metnin bir bölümünde açıkça verilen anlama yüzey anlam denir.

Aşağıdaki metinlerden çıkarılabilecek yüzey anlamları uygun yerlere işaretleyiniz.

1.

Işık kirliliği enerji israfından kaynaklanan bir kirlilik türüdür. Bu özelliği, doğadaki canlıların yanında devletlerin ekonomisini de etkilemektedir. Bazı araştırmalar, dünya genelinde yapılan aydınlatmanın yaklaşık üçte birinin yanlış şekilde gerçekleştirildiğini ve bu aydınlatma için kullanılan elektriğin yılda milyarlarca dolarlık bir kayba yol açtığını göstermektedir. Örneğin sokak lambalarının birçoğunun aydınlatılmak istenen alana göre tasarlanmaması, lambalardan yayılan ışığın önemli bir kısmının yeri değil, gökyüzünü aydınlatmasına neden olur. Bu da enerji israfına yol açar.

Devlet ekonomilerinin yaşadığı olumsuzluklar insan yaşamına da yansır.

Işık kirliliği devlet ekonomilerini olumsuz etkileyen bir çevre sorunudur.

2.

Yavru flamingoların yumurtadan ilk çıktıklarında gri veya beyaz tüyleri olur. Kendi başlarına beslenecek kadar büyüdüklerinde tükettikleri besinlerden dolayı renkleri değişmeye başlar. Yavru flamingoların yaşamlarının yaklaşık olarak ilk iki ayında gagaları kendi başlarına beslenecek kadar gelişmez. Bu süreçte hem anne hem de baba flamingolar, yavrularını yağ açısından zengin hücrelerden oluşan bir çeşit sülle besler. Sülle beslenme sona erdikten sonra yavru flamingonun renginde hızlı bir değişim görülür.

Flamingoların beslenme şekilleriyle renkleri arasında bir ilişki vardır.

Flamingolar diğer kuş türlerine göre daha değişken bir beslenme türüne sahiptir.

3.

Köpeklerin kendi kuyruklarını ısırma çabalarına birçoğumuz şahit olmuşuzdur. Bunun değişik sebepleri vardır. Yavru köpekler için bu bir oyundur. Vücudunun yeni tanıdığı bir parçası olan kuyrukla ilgilenmek yavru köpekler için keyif kaynağıdır. Ayrıca bir kaşıntı, yara durumunda da köpekler bu davranışı sergiler. Pire ve keneler bu kuyruk ısırma davranışına sebep olabilir. Aynı zamanda köpek, sahibinin dikkatini çekmek istediğinde de bu yola başvurur.

Köpekler farklı sebeplerle kuyruklarını ısırma davranışı sergiler.

Köpekler bazı davranışları sebepsiz olarak gerçekleştirirler.

4.

Arılar, besin kaynaklarına ulaşmak için birçok farklı özelliğe sahiptir. Örneğin sahip oldukları 170 koku alıcısı sayesinde çiçeklerin yerini kolaylıkla bulurlar. Ayrıca karınlarında taşıdıkları çok küçük manyetik kristaller sayesinde daha önce besin buldukları yerleri kolayca tespit ederler. Yani bu kristaller onlar için bir pusula görevi görür. Başlarında bulunan antenlerdeki sinir uçları sayesinde de hem besinlerin yerini belirler hem de rüzgârın hızını algılayabilirler.

Arılar olmadan çiçeklerin neslinin sürmesi mümkün değildir.

Arıların sahip oldukları fiziksel özellikler onların besine ulaşmalarını kolaylaştırır.

ETKİNLİK 2: Derin Anlam

Metnin bir bölümünden değil de bütününden çıkarılabilen anlama derin anlam denir.

Aşağıdaki metinlerden çıkarılabilecek derin anlamları uygun yerlere işaretleyiniz.

1. Genç bir çift yeni evlerine taşınmış. Sabah kahvaltı yaparlarken karşı komşuları da çamaşırları asıyormuş. Kadın kocasına "Bak çamaşırları yeterince temiz değil, çamaşır yıkamayı bilmiyor, belki de doğru sabunu kullanmıyor." demiş. Kocasına ona bakmış, hiçbir şey söylemeden kahvaltısına devam etmiş. Kadın, komşusunun çamaşır astığını gördüğü her sabah aynı yorumu yapmaya devam etmiş. Aradan bir ay kadar zaman geçmiş, bir sabah komşusunun çamaşırlarının tertemiz olduğunu gören kadın çok şaşırılmış. Kocasına "Çamaşır yıkamayı öğrendi sonunda, kim öğretti acaba?" demiş. Kocasına uzun uzun karısına bakmış, "Ben bu sabah biraz erken kalkıp penceremizi sildim." diye cevap vermiş.

Değiştiremeyeceğimiz özelliklerimizle ilgili kendimizi üzmemeliyiz.

Biri kişiyi eleştirmeden önce kendi kusurlarımızı gözden geçirmeliyiz.

2. 1999 yılında Tennessee'deki fil barınağındaki Jenny adlı bir fil, barınağa bir Asya filinin gelmesiyle heyecanlı hareketler sergilemeye başlar. İki fil karşılaştıklarında ise hortumlarını birbirine dolayıp neşe içinde bağırarak tıpkı insanların kucaklaşmasına benzer hareketler sergiler. Bu durumu yadırgayan hayvanat bahçesi görevlileri yaptıkları araştırmada iki filin küçükken birkaç ay aynı şirkette kaldıklarını öğrenirler. Birkaç aylık tanışıklık üzerinden tam 23 yıl geçmiş olmasına rağmen iki arkadaş birbirini tanımıştır.

Filler sosyal ilişkileri gelişmiş, güçlü hafızalı canlılardır.

Hayvanat bahçeleri fillerin yaşaması için en uygun alanlardır.

3. Balıklar bir yerden bir yere gitmek için, karada yaşayan bazı hayvanlar sinek ve böcekleri uzaklaştırmak için kuyruklarını kullanır. Buna karşılık kedi, kanguru gibi başka canlı türleri kuyruklarını dengede kalmak için kullanır. Yeni dünyada yaşayan maymunlar ve kuzey keseli sıçanları ağaç dallarında tutunmak, köpeklerse duygularını açığa vurmak için kuyruklarından yardım alır.

Hayvanlar kuyruklarını farklı amaçlar için kullanır.

Kuyruk yapısı yaşanılan iklime göre değişebilir.

4. Günümüzde kullanılan telefonun ilk örneği olan icadın patentini Antonio Meucci 1874 yılında almıştı. Ama 1874 yılında patenti teminat altına alması için gereken 250 doları ödeyemediği için patent kalkmıştı. Onunla aynı laboratuvarı paylaşan Alexander Bell bu fırsatı değerlendirerek Meucci'nin cihazını geliştirdi ve 1876'da cihazın patentini alacak parayı buldu. Böylece Meucci patent almaya yetecek kadar parayı bulamamanın ceremesini çekti. Alexander ise dünyaca ünlü olmanın ilk adımını attı.

Maddi imkansızlıklar icatların geliştirilmesini engellemektedir.

Mucitlerin haklarının korunması için patent önemlidir.